

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur

केगाव, सोलापूर - 413 255, महाराष्ट्र (भारत)

दुरध्वनी क्र. ०२१७-२७४४७७१ / ७२/ ७३ (११ लाईन्स), फॅक्स : ०२१७-२३५१३००,

संकेतस्थळ: www.sus.ac.in ई-मेल: est.section@sus.ac.in, registrar@sus.ac.in

आरोग्य केंद्र व परीक्षा व मूल्यमापन विभाग

जावक क्र.पुअहोसोविसो/पवमूमं/ २०२६/ 632

दिनांक - 17 APR 2026

मानक कार्यप्रणाली (SOP):

परीक्षा केंद्रांनी उन्हाळा व उष्णतेच्या लाटेच्या अनुषंगाने घ्यावयाची काळजी

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर (PAHSUS)

१. उद्देश

अति उष्णतेच्या परिस्थितीत परीक्षेस बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांची सुरक्षा, आरोग्य आणि सर्वोत्तम कामगिरी सुनिश्चित करणे.

२. व्याप्ती

ही नियमावली खालील घटकांसाठी लागू आहे:

- पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूरशी संलग्न सर्व परीक्षा केंद्रे.
- केंद्र प्रमुख (Superintendent), पर्यवेक्षक (Invigilators) आणि सहाय्यक कर्मचारी.
- परीक्षेस बसणारे सर्व विद्यार्थी.

३. जोखीम संदर्भ

सोलापूर जिल्ह्यातील उन्हाळा व उष्णतेच्या लाटेमुळे खालील समस्या उद्भवू शकतात:

- उष्णतेमुळे होणारा थकवा (Heat exhaustion).
- उष्माघात (Heat stroke).
- निर्जलीकरण (Dehydration).
- थकव्यामुळे कामगिरीवर होणारा परिणाम.

४. भूमिका आणि जबाबदाऱ्या

- ४.१ केंद्र प्रमुख: केंद्र स्तरावर SOP ची अंमलबजावणी करणे, स्थानिक आरोग्य सुविधांशी समन्वय साधणे आणि आपत्कालीन तयारी राखणे.
- ४.२ पर्यवेक्षक: उष्णतेच्या त्रासाच्या लक्षणांसाठी विद्यार्थ्यांचे निरीक्षण करणे आणि पिण्याच्या पाण्यासाठी परवानगी देणे.

- ४.३ सहाय्यक कर्मचारी: पिण्याचे पाणी आणि वायुवीजन (ventilation) उपलब्ध असल्याची खात्री करणे.

५. परीक्षापूर्व तयारी

- ५.१ पायाभूत सुविधा: पंखे, कुलर आणि वीज बँकअपची व्यवस्था करणे. शक्य असल्यास तळमजल्यावरील किंवा हवेशीर खोल्यांना प्राधान्य द्यावे.
- ५.२ पिण्याचे पाणी: अनेक ठिकाणी थंड पिण्याच्या पाण्याची सोय करणे. विद्यार्थ्यांना पारदर्शक पाण्याची बाटली सोबत ठेवण्यास परवानगी देणे.
- ५.३ वैद्यकीय तयारी: प्रथमोपचार कीट आणि ओआरएस (ORS) पाकिटे तयार ठेवणे. जवळच्या रुग्णालय किंवा रुग्णवाहिकेचा संपर्क क्रमांक जवळ ठेवणे.

६. विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शक तत्त्वे

- हलके, सैल आणि सुती कपडे घालावेत.
- स्वतःची पाण्याची बाटली सोबत ठेवावी.
- उन्हाचा संपर्क टाळण्यासाठी केंद्रावर वेळेआधी पोहोचावे.
- चक्कर येणे, डोकेदुखी, मळमळ किंवा जास्त घाम येत असल्यास त्वरित पर्यवेक्षकांना सांगावे.

७. परीक्षेदरम्यानचे प्रोटोकॉल

- ७.१ निरीक्षण: गोंधळ होणे किंवा बेशुद्ध पडणे यांसारख्या उष्णतेच्या थकव्याच्या लक्षणांवर लक्ष ठेवावे.
- ७.२ आपत्कालीन हाताळणी: लक्षणे दिसल्यास विद्यार्थ्यांला थंड, सावलीच्या ठिकाणी हलवावे, पाणी/ORS द्यावे आणि कपडे सैल करावेत. गंभीर परिस्थितीत त्वरित रुग्णवाहिका बोलवावी.

८. विशेष उपाययोजना

- प्रतीक्षा कक्षात सावलीची सोय करावी.

९. काय करावे आणि काय टाळावे (Do's and Don'ts)

काय करावे (Do's):

- ✓ शरीरातील पाण्याचे प्रमाण (Hydration) टिकवून ठेवा.
- ✓ वायुवीजन (Ventilation) सुरळीत राहिल याची खात्री करा.
- ✓ लक्षणांवर त्वरित प्रतिसाद द्या.
- ✓ आपत्कालीन संपर्क क्रमांक तयार ठेवा.

काय टाळावे (Don'ts):

- X पिण्याच्या पाण्यास मनाई करू नका.

- X सुरुवातीच्या लक्षणांकडे दुर्लक्ष करू नका.
- X परीक्षा कक्षात अतोनात गर्दी करू नका.
- X अपुऱ्या वायुवीजनाच्या (हवा खेळती नसलेल्या) जागांवर परीक्षा घेऊ नका.

१०. आपत्कालीन संपर्क सिद्धता

प्रत्येक केंद्राने खालील संपर्क क्रमांक प्रदर्शित करणे अनिवार्य आहे:

- जवळच्या रुग्णालयाचा संपर्क.
- रुग्णवाहिका सेवा (१०८).
- स्थानिक आरोग्य प्राधिकरणाचा संपर्क.

११. अहवाल सादर करणे (Reporting)

- उष्णतेशी संबंधित कोणत्याही घटनेकडे दुर्लक्ष करू नये.
- घटनांची नोंदवही (Incident Log) अद्ययावत ठेवा.

१२. अनुपालन (Compliance)

या नियमांचे पालन करावे व त्याकडे गांभीर्याने पहावे.

कृपया नोंद घ्या:

अति उष्णतेच्या काळात विद्यार्थ्यांची सुरक्षा सुनिश्चित करणे ही एक सामायिक जबाबदारी आहे. या मानक कार्यप्रणालीचे (SOP) काटेकोरपणे पालन केल्यास उष्णतेशी संबंधित आजार रोखण्यास आणि परीक्षा सुरळीत पार पाडण्यास मदत होईल.

18/11

डॉ. अभिजीत जगताप
आरोग्य अधिकारी

19/04/2026

डॉ. श्रीकांत अंधारे
संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ